05/02/2019

Ο λαβύρινθος της Χάλκης

/ Γνώμες

Του Γιάννη Κτιστάκη/ Επικ. Καθηγητή Νομικής Σχολής ΔΠΘ

«Τα Θεολογικά Γράμματα ουδόλως θα παραμελήσωμεν κατά την ταπεινήν ημών Πατριαρχίαν, ουχί μόνον κατά την παράδοσιν της καθ' ημάς Εκκλησίας, αλλά και κατά πεποίθησιν προσωπικήν, και θα επιδιώξωμεν την προαγωγήν αυτών, ώστε να προχωρήσουν εις τελεσφόρον ερμηνείαν της Ορθοδόξου παραδόσεως εις την σύγχρονον εποχήν. Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον πρέπει να αποκτήση τα ιδικά του μέσα καλλιέργειας και προβολής της Ορθοδόξου Θεολογίας. Εντός των πλαισίων τούτων θα επιδιώξωμεν την απόκτησιν της αδείας των εφ' ημάς τεταγμένων κρατικών Αρχών προς επαναλειτουργίαν της περιπύστου Τροφού κατά Χάλκην Ιεράς Θεολογικής Σχολής, της αναγκασθείσης ίνα αναστείλη την λειτουργίαν αυτής προ εικοσαετίας». Αυτά ήταν τα λόγια του Οικουμενικού Πατριάρχη κατά τον ενθρονιστήριο λόγο Του στις 2 Νοεμβρίου 1991 στον Ιερό Ναό του Αγίου Γεωργίου στο Φανάρι. Και αυτό τον προγραμματικό λόγο ακολουθεί μέχρι σήμερα: σε όλες τις συναντήσεις Του, πολιτικές ή θεολογικές ή εκπαιδευτικές, εντός της Τουρκίας ή εκτός αυτής, προτάσσει το ζήτημα της

Ορθόδοξης Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. «Κατά πεποίθησιν προσωπικήν», όπως προαναφέρθηκε.

Η Σχολή της Χάλκης ιδρύθηκε το 1844 και έκτοτε φιλοξενείται στις εγκαταστάσεις του ευαγούς μειονοτικού ιδρύματος (βακούφι) της Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής της Αγίας Τριάδας, στον «Λόφο της Ελπίδας», στη Χάλκη των Πριγκηπονήσων. Τα προβλήματα με την τουρκική διοίκηση ήταν, αρχικά, ιδιοκτησιακά. Τελευταία στιγμή, το 1936 και το 1942, ανακλήθηκε η απαλλοτρίωση των εγκαταστάσεων της Σχολής. Το ίδιο συνέβη και το 1954 αλλά αυτή τη φορά επήλθε συμβιβασμός ενώπιον του Πρωτοδικείου Κωνσταντινουπόλεως: παραχωρήθηκε στο τουρκικό δημόσιο η Εμπορική Σχολή (Μονή της Παναγίας της Καμαριώτισσας) στο λιμάνι της Χάλκης για να διασωθεί η κυριότητα της «Μονής της Κορυφής» (της Θεολογικής, δηλαδή) επί του «Λόφου της Ελπίδας». Τα ιδιοκτησιακά προβλήματα συνεχίζονται μέχρι σήμερα.

Αμφισβητείται η ιδιοκτησία πολλών ακινήτων της Μονής (όχι όμως, πλέον, των εγκαταστάσεων της Σχολής) και η αντιδικία έχει, πλέον, τεθεί ενώπιον της κρίσης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου του Στρασβούργου.

Τα προβλήματα με τη Σχολή, ως εκπαιδευτικό ίδρυμα, εκκίνησαν μετά τη χορήγηση της νέας άδειας λειτουργίας το 1956. Η άδεια αναγνώρισε ότι η Ορθόδοξη Θεολογική Σχολή της Χάλκης αποτελούνταν από «τριετές Λύκειο» και από «ανώτερο Τμήμα Θεολογίας». Το 1964 απαγορεύθηκε η εγγραφή σπουδαστών από το εξωτερικό στο «ανώτερο Τμήμα». Το 1967 απαγορεύθηκε η λειτουργία του «Ανώτερου Τμήματος» Θεολογίας της Αρμενικής Σχολής του Τιμίου Σταυρού. Τον Ιούλιο του 1971 διατάχθηκε η παύση λειτουργίας του «Ανώτερου Τμήματος» της Χάλκης. Η αιτιολογία, ωστόσο, ήταν γενική και οδήγησε στην παύση λειτουργίας δεκάδων άλλων ιδιωτικών «Ανώτερων Τμημάτων», ανάμεσα στα οποία και εκείνα της περίφημης Ροβέρτειου Σχολής (Robert College), αμερικανικών συμφερόντων. Ειδικότερα, για λόγους αναγνώρισης επαγγελματικών δικαιωμάτων, ένας Τούρκος πολιτικός μηχανικός, απόφοιτος δημόσιου πανεπιστημίου, είχε προσφύγει στο Συνταγματικό Δικαστήριο. Το τελευταίο κήρυξε αντισυνταγματικές όλες τις διατάξεις του νόμου περί των Ιδρυμάτων Ιδιωτικής Εκπαίδευσης («Ανώτερων Τμημάτων»). Αυτή ήταν η επίσημη αιτιολογία και για το κλείσιμο της Θεολογικής Σχολής.

Μέχρι σήμερα δεν έχει ανατραπεί η απόφαση του τουρκικού συνταγματικού δικαστηρίου. Τούτο σημαίνει ότι η μόνη στέρεη νομική λύση για την επαναλειτουργία της Χάλκης πρέπει να βασισθεί στην επανέκδοση της άδειας λειτουργίας στο όνομα αυτή τη φορά της ίδιας της Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής της Αγίας Τριάδας, η οποία σαφώς προστατεύεται από τις

βακουφικές διατάξεις της Συνθήκης της Λωζάννης. Η Σχολή θα παρέχει «επαγγελματική» εκπαίδευση, στοιχείο που θα της επιτρέπει να κρατήσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της (επιλογή αρρένων Ορθοδόξων, ομολογιακός χαρακτήρας της εκπαίδευσης κ.λπ.).

Η Χάλκη είναι σύμβολο για τους υπέρμαχους της ανά τον κόσμο θρησκευτικής ελευθερίας. Το δικαίωμα κατάρτισης των θρησκευτικών λειτουργών είναι θεμελιώδες σε όλα ανεξαιρέτως τα μεταγενέστερα της Λωζάννης διεθνή συμβατικά κείμενα. Το Φανάρι είναι ανυποχώρητο σε αυτή τη διεκδίκηση: η Σχολή πρέπει άμεσα να επαναλειτουργήσει. Στην 150ή επέτειο της Σχολής (1994), ενώπιον των αποφοίτων της Σχολής, ανάμεσα στους οποίους ο τότε Πατριάρχης Αλεξανδρείας, ο Αρχιεπίσκοπος Αυστραλίας, έξι Επίσκοποι και τριάντα οκτώ Αρχιμανδρίτες, ο

Οικουμενικός Πατριάρχης (απόφοιτος της Σχολής) δικαίως αναρωτήθηκε: «Πώς είναι δυνατόν η υπερτερούσα αριθμητικώς ενταύθα θρησκεία να έχει πληθύν όλην θεολογικών και ιερατικών σχολών και η μία και μόνη Θεολογική Σχολή και η αντίστοιχος Σχολή των Αρμενιών να ευρίσκωνται εν παροπλισμώ;».

Πηγή: **www.kathimerini.gr**